

O Ğ L A K K L A S İ K L E R İ

AHMET HAŞİM
BÜTÜN KİTAPLARI

PIYALE - GÖL SAATLERİ
GUREBÂHÂNE-İ LAKLAKAN - BİZE GÖRE
FRANKFURT SEYAHATNAMESİ

İÇİNDEKİLER

Yayıncının Notu / 7

PİYALE

ŞİİR HAKKINDA BAZI MÜLAHAZALAR / 13 ALP DAĞLARINDAN... / 23
Mukaddime / 29 Bahçe / 30 Süvari / 31 Sonbahar / 32 Yarı
Yol / 33 Orman / 34 Ölmek / 35 Merdiven / 36 Bir Günün
Sonunda Arzu / 37 Havuz / 38 Parıltı / 39 Şafakta / 40
Başım / 41 Karanfil / 42 Bülbül / 43 Karanlık / 44 Bir Yaz
Gecesi Hatırası / 45 ŞİR-İ KAMER / 47 Kari'e / 49 Ruhum / 51
Çıktığın Geceler / 53 O / 55 Sensiz / 57 Hazan / 59
Hasta İken / 60 Çöllere / 62 Nehir Üzerinde / 64 Hâtıme / 66
Gece / 67 Zühre'ye / 68

GÖL SAATLERİ

Mukaddime / 71 Öğle / 72 Öğleden Sonra / 73 Akşam / 74
Gece / 75 Gece Yarısı / 76 Seher / 77 GÖL KUŞLARI / 79
Siyah Kuşlar / 81 Mehtapta Leylekler / 82 Karanlıkta Beyaz
Kuşlar / 83 Kuğular / 84 Kuğuların Avdeti / 85 Yarasalar / 86
Tulu'-ı Kamer / 87 Batan Ayın Kenarına Satırlar / 88
SERBEST MÜSTEZAT NAZIMLARI / 89 Yollar / 91 Zulmet / 94
O Belde / 96 Yaz / 99 Sonbahar / 100 Kış / 101 Gelmeden
Evvil / 102 Geldin / 103 Birlikte / 104 MUHTELİF ŞİİRLER / 105
Deniz / 107 O Eski Hücreye Benzer Ki / 108 Şeb-i Nisan / 109
Evim / 111 Aks-i Seda / 112 Son Saat / 115 Kendime / 116
Rüşd / 117 Şimdi / 118 Rüzgâr / 119 Ağaç / 120
Bitmemiş Manzumeler / 121

BİZE GÖRE

Başlangıç / 125 Gazi / 126 Bir Teşhis / 127 Bahar / 129
Kürk / 130 Süleyman Nazif'in Mezarı / 130 Hemen Her
Sabah / 131 Mecmualar / 132 At / 133 Erkekleşme / 134
Şehir Harici / 135 Münekkit / 136 Sinema / 138 Çingene / 139
Dinlenme ve Eğlenme Günü / 140 Bulutlar Karşısında Bir
Muhavere / 141 Kelimelerin Hayatı / 142 Dostum / 143

Dilenci / **144** Basit Bir Mesele / **145** Kargalar / **146**
 Yeni İstanbul / **147** Kutup Faciası / **148** Üslup Hakkında Bir
 Mülâhaza / **149** Üstad / **150** Esnemek / **151** Deniz
 Kıyısında / **152** Leylek / **153** Müthiş Bir Böcek / **154** Gece
 Gezintisi / **155** Baş Parmak / **157** Mükeyyifat / **158** Ay / **159**
 Kış / **161** Garden Bar'da Konuşan İki Adam / **162** Bir Faziletin
 Kıymeti / **163** Şairleri Okurken / **164** Bir Fikir ve Bir
 Münakaşa / **166** Kırk Derece / **168** Ahmet Hikmet / **169** Yaz
 Kokusu / **170** Cazibe / **171** Seyahate Çıkan Adamın
 Duydukları / **173** İlk İntibadan Sonra / **174** Yapraklar ve
 Çiçekler İçinde Bir Şehir / **175** Bir Rahibin Nasihati / **177**
 Paris Sabahı / **179** Hayvanlar Arasında / **180** Paris / **182**
 Paris Kadını / **184** Neşesiz Paris / **186** Sebze Yiyiciler / **189**
 Zigfirid [Siegfried] / **191** Bir Akşam Sohbeti / **192**
 Darülfünun Şehri / **196** Cami ve Havra / **198** Müstakbel
 Mimari / **200** Pislik ve Temizlik / **201** Son Sahife / **203**

GUREBÂHÂNE-İ LAKLAKAN

Gurebâhâne-i Laklakan / **209** Müslüman Saati / **219** Bir Ağaç
 Karşısında / **222** Yeni Sanatkâr / **224** Yakup Kadri / **227**
 Cem'in Gözü / **229** Son Şarklı / **231** Osman Pehlivan / **233**
 Mizah / **235** Renkler Hakkında / **238** Sinema / **240** Aşk ve
 Kıyafet / **242** Sonbahar Şiirleri / **244** Sayfiyelerden Dönenler /
248 Bir Cevap / **250** Harabe / **252** Krippel'in Eseri / **255**
 Örtülü Kadın / **257** Erkek / **259** Tokluk ve Açlık / **260** Medeni
 Lehçe / **262** İki Adamın Konuştukları / **264** Kır / **266** Mürteci
 Mimari / **268** Yeni Bina / **270** Güvercin / **273** Yakından / **274**
 Dreykul'da Kadın Modaları / **276** Kediler Mezbahasında / **280**

FRANKFURT SEYAHATNAMESİ

Harikulade / **285** Gece / **287** Bulgar Kırıkları / **288**
 İç Sıkıntısı / **290** Kımıldamayan Işıklar / **291** Sinek / **292**
 Alman Gecesi / **293** Varış / **295** Büyük Bir Avrupa Şehri / **296**
 Caddeler / **298** Faust'un Mürekkep Lekeleri / **301** Ticaret / **303**
 Hasta / **305** Bir Zihniyet Farkı / **307** Alman Ailesi / **309**
 Sincaplar, Kuşlar vesaire / **310** Sonbahar / **312** Bulutlu
 Hava / **314** Beş Alman'ın Keyfi İçin / **316** Dilenci Estetiği / **318**
 Profesör Aristokrasisi / **320**

Bahçe

Bir Acem bahçesi, bir seccâde
Dolduran havzı ateşten bâde...
Ne kadar gamlı bu akşam vakti...
Bakışın benzemiyor mutade

Gök yeşil, yer sarı, mercan dallar,
Dalmış üstündeki kuşlar yâda.
Bize bir zevk-i tahattur kaldı
Bu sönen, gölgelenen dünyada!

Merdiven

Ağır, ağır çıkacaksın bu merdivenlerden,
Eteklerinde güneş rengi bir yığın yaprak,
Ve bir zaman bakacaksın semâya ađlayarak..

Sular sarardı.. yüzün perde perde solmakta
Kızıl havâları seyret ki akşam olmakta...

Eğilmiş arza, kanar, muttasıl kanar güller,
Durur alev gibi dallarda kanlı bülbüller,
Sular mı yandı? Neden tunca benziyor mermer?

Bu bir lisân-ı hafîdir ki rûha dolmakta,
Kızıl havâları seyret ki akşam olmakta...

Bir Günün Sonunda Arzu

Yorgun gözümün halkalarında
Güller gibi fecr oldu nümâyan;
Güller gibi... sonsuz, iri güller,
Güller ki kamıştan daha nâlân,
Gün doğdu yazık arkalarında!

Altın kulelerden yine kuşlar,
Tekrarını ömrün eder ilân.
Kuşlar mıdır onlar ki her akşam,
Âlemlerimizden sefer eyler?..

Akşam, yine akşam, yine akşam,
Bir sırma kemerdir suya baksam,
Akşam, yine akşam, yine akşam,
Göllerde bu dem bir kamış olsam!

Kürk

Nereden geldiği ve nasıl başladığı meçhul bir kürk modası, İstanbul'un hemen bütün kadın tabakalarına sirayet etti.

Bu moda, dedelerimizin ve ninelerimizin mahut kürkünü tersine çevirip sırtına geçirmek ve kurt veya goril gibi, iri cüsseli bir hayvana benzemek tuhaflığından ibarettir.

Bu moda, o kadar taammüm etmiş ki, şimdi kastor mantosu olmayan hanımın hiç olmazsa kedi veya fare derisinden bir kürkü olmak icap ediyor.

Tırnaklarını uzatıp sivrilten ve vücudunu baştan başa tüylü göstermek isteyen kadın, belli ki insandan gayri bir hayvana benzemek için uğraşüyor. Kadınlarda bu insan şeklinden uzaklaşma meylinin sebepleri ne olsa gerek?

Süleyman Nazif'in Mezarı

Süleyman Nazif'in geçen sene öldüğünde tabii hiçbirimizin şüphesi yok. Fakat bu şâyân-ı hayret insanın artık yaşamadığı fikrine alışmak da ne müşkül! Hâlâ, bize bir oyun yapmak için bir tarafta gizlendiğini ve nerde ise bir kapı arkasından sesinin gürleyeceğini zannediyorum. Ebedi kudretlerin hem-cinsi olan bu adamın ölmesi, rüzgârın müebbeden durması gibi insana gayr-i tabii görünüyor.

Mamafih onu tanımış olanların bu dakikada vehmi ve

hayali ne olursa olsun, Süleyman Nazif artık yaşayanların dünyasından uzak, yeraltı âleminin sakinleri arasında bulunuyor. Koca bir değirmeni harekete getirmeye kâfi bir kudreti, bazen bir tek cümlenin zembereklerine sıkıştırmayı bilen o kasırgalar kardeşi, ihtimal şimdi topraklar altında ya bir zelzeleye inkılâp etmiştir veyahut, yarın yıldırımlarla güleşecek koca bir çınar halinde fişkırmaya hazırlanıyor.

Süleyman Nazif'in mezarı hâlâ yapılmamış. Bunu, mezar yapmak için bir heyetin yeni teşekkül ettiği haberinden öğreniyoruz. Elli, altmış kuruş ufak para miras bırakmış olan bu büyük Türk edibinin mezarını bundan sonra da yapmasak pekâlâ olur. Bu gibi aç ölenlerin çürümüş kemiklerine mermerden bir köşk yapmaya kalkışmaktan ne çıkar? Sadaka ile dikeceğimiz iki taş, o tunç lisanın kendi sahibine yaptığı tannân mezardan daha güzel ve daha sağlam mı olacak?

Hemen Her Sabah

Hemen her sabah gazeteyi açınca okuduğumuz klişe havadisten biri: “Filan mahallede filanın kızı, şu yaşta filan hanım, sevdiği gençle, şu veya bu sebepten dolayı evlenemediği için eline geçirdiği bir şişe tentürdiyotu, içmiş vehayut kendini civar bir bostanın kuyusuna atmış, zamanında yetişilemediğinden ilh...”

Aşkın zedelediği bin türlü talihsizler içinde en ziyade bu hiçe giden kurbanlara acımalı. Zira bu zavallılar bilmiyorlar ki, birbirleriyle evlenmemesi lazım gelenler

varsa onlar da yalnız sevişenlerdir. Üstadım Gurmon'un [Gourmont] dediği gibi aşk ile izdivacı karıştırmamalı. Aşk yabani bir hayvandır. Kanunlar haricinde, isyan ve ihtilaf dağlarında yaşar. Ancak gece, karanlıklar basınca, gizli yollardan şehre girer ve bahçelerin tarhını, ağaçlı caddelerin kanapelerini altüst eder. İbadethanelerde her gün tel'in edilen aşktır. Hükûmetler, polis ve jandarmayı ona karşı silahlandırır. Halbuki izdivaç, bir şehir müessesesi, bir emniyet tertibatıdır. At canbazhanelerinde musiki çalan ve fokstrot oynayan, dişi sökülmüş, tırnakları eğelenmiş, zararsız arslan, orman canavarına nazaran ne ise, aşka kıyasen de izdivaç odur.

Aşk muvakkat, izdivaç ise daimidir. İzdivacı aşkın devamı zannetmiş nice safdil çiftler, üç ay geçmeden dudaklarda ateşin söndüğünü görmüşler ve bir akşam, kendilerini karşı karşıya esner bulmaktan hayret etmişlerdir. Aşk değişmeyince ölür.

En eski edebiyattan en yenisine kadar, her dilde, şiirin mevzuu zevce değil, maşukadır, hayaller ve istiareler hep sevgilinin süzgün gözleri ve karanlık kirpikleri etrafında pervaneler gibi uçuşur. Kahramanı zevce ve mevzuu izdivaç olan hikâyeden daha tatsız ne olabilir.

Mecmualar

Gazete idarehanesinde biriken edebi mecmuaların yapraklarını karıştırıyorum. Bunlar içinde sâl-dideleri, gençleri ve henüz yeni intişara başlamış olanları var. Fakat kapları çevrilerek münderecatına göz atılınca, derhal

aralarındaki yaş farkları siliniyor ve hepsi de insana, yeknesak bir buruşuk çehreyle bakıyor: Aynı şeyleri aynı tarzda söylemek için bu kadar nesillerin biri biri arkasından gelmesine ne lüzum vardı?

Bu mecmuaların sahifelerini açan kari sanki yanlışlıkla viranede bir bodrumun kapısını aralamış gibidir: Burun, keskin bir taaffün kokusuyla kırışıyor ve kulak, güya yeraltında bir ölüyü gömmek ve ağlamak için toplanmış garip bir cemaatin iniltisi haşyetiyle dikiliyor. Bu keskin koku hangi leşten geliyor? Şiirden! Bu baykuş feriyadını duyuranlar kim? Şairler! Her devrin şairleri!

Bilmem bu muammayı nasıl halletmeli? Bizde manzum sözle konuşanlar içinde hiçbir genç ve sıhhatli insan yok mudur? Bunların hepsi de yaşlı, hasta, verem, sıracalı, kambur, kör ve topal mıdır ki, sesleri yalnız ah ünin perdesinden yükseliyor. Maşukaları onları kovuyor, nişanlıları bırakıyor ve su, gece ve mehtap kendilerini mütemadiyen ölüme çağırıyor?

Şiir bu tarzda bir inilti olmakta devam ettikçe “şair” kelimesi, müthiş bir hastalığın ismi gibi, sıhhatli insanları elbette haşyet ve istikrahla titretecektir.

At

Baharda şu atlara ne oluyor? Bazı böceklerin ve kertenkelelerin, aşk mevsiminde, uzviyetleri zehirle dolduğunu biliyoruz. Acaba bahar atların da mı kanını zehirliyor? Senenin on bir ayı yumuşak başlı ve uysal olan at, bahar çayırından ağzına bir tutam ot alınca hassas, sinir-

li, ürkek ve tehlikeli bir hayvana dönüyor. En uzak ufukların arkasından gelen en hafif bir kısrak kokusunu duyar duymaz, bahar güneşinde renkli tüyleri pırıl pırıl yanan güzel başın burun delikleri korkunç bir iştiha ile açılıyor, kulaklar huniler gibi dikiliyor ve genç kişnemeler, baharî bir fırtınanın gökgürültüleri gibi, yeşil ovalarda uzun uzun akisler yapıyor. Aşk mevsimi müddetince, hemen bütün dört bacaklılar gibi bu zavallı asil hayvanın bir dakika rahatı yoktur.

Şükretmeli ki insan, böyle muayyen bir aşk mevsimine tâbi değil! Öyle olmasaydı, baharın kokuları havalara dağılır dağılmaz kuduracak insanın diş ve tırnaklarıyla yıkacağı medeniyete, her sene bahardan sonra yeniden başlaması lazım gelecekti.

Erkekleşme

İntiharlar tekrar çoğaldı. İhtiyarları açlık, gençleri aşk ölümüne sevk ediyor. Gençler içinde kendini öldürenlerin büyük ekseriyetini erkekler teşkil ediyor.

Şu halde: Erkeği, seve seve ölümüne yollayacak derecede cinsi bir tefevvük ve kudrete mâlik olan kadının erkeğe, yani kendi esirine müsavi olmak ve benzemek için yaptığı bütün bu mezbûhâne gayretlerin sebebi delilikten başka ne olabilir.

Altın gözlerin tılsımını ve mercan dudakların ateşini bir kâğıt çantasına, bir mürekkepli kaleme ve bir muşambalı pardesüye değişen asrî kadınla beş, on dakika, biraz yakından konuşmak, erkekleşme merakının kendi-

sine ne pahalıya oturduğunu anlamaya kâfidir. İş kadını -erken yazıhanesine gitmeye ve geç evine dönmeye mecbur olduğu için, yıkanmaya ve temizlenmeye hiç vakti olmayan kirli iş adamı gibi- acı acı ter, kepek, yağ ve toprak kokuyor. Lavanta ve pudra; deriden, saçtan dağılan o karışık kokuyu daha iğrenç yapmaktan başka bir şeye yaramıyor.

Binlerce asırlık erkek medeniyetini anlamak ve benimsemek için işe pek geç koyulan kadın, şimdi müthiş bir sa'ye mahkûmdur. Er geç, dimağ yorgunluğu, dünya yüzünü, saç vaktinden evvel dökülmüş, cascavlak mütefekkir kadın başlarıyla da dolduracaktır.

İşte o gün feci intiharın, dünya yüzünden tamamen kalkacağı gündür!

Şehir Harici

Üç, dört seneden beri uzak kırlardaki çiftliğinde, arılar, inekler, keçiler ve tavuklardan müteşekkil dost bir hayvan çemberi ortasında yaşayan âkil bir dostumu ziyarete gittim.

Şehirden tamamen uzaklaşan bu dostu, ilk bakışta, tanımak müşkül oldu: Saçları vahşi bir inkişaf ile başını sarmış, rengi bakır kırmızılığı almış, dişleri uzamış, lehçesinde çetin sesler peyda olmuştu. Alnında ne hüzünden, ne neşeden eser kalmamıştı. Tabiat, dostumu temesül etmiş ve onu bir kaya parçasına döndürmüştü.

Tabiatın insana yapacağı en büyük iyilik, şüphe yok ki, cismi böyle haşin bir zerre ve içindeki ruhu da böyle

bir çelik külçesi haline getirmektir. Şehirlerin sarı derisini kırların kızıl derisine değışmedikçe, güneşin ve toprağın kardeşi olmak kabil mi?

Derler ki: Aynı ağaçların, aynı tepelerin ve aynı semaların nâ-mütenahî bir tekerrüründen başka bir şey olmayan kır âleminin saadetleri, sırf şairane bir ibda eseridir. Filhakika, yaşamak hünerindeki aczi yüzünden, şehirde mesut olamayan şair, oktruva [*octroi*] hududu haricinde bir cennet mevcut olabileceğini zannetmiş ve başkalarını da buna inandırmak için, asırlardan beri manzum sözün telkin kudretinden isti'ane etmiştir. Bu itibarla şairin kırı, olsa olsa kolay süt, ekme, peynir ve bal temin eden bir çiftlik olabilir.

Fakat kır, hakiki kır, sert toprakla sert insanın boğuştuğu âlemdir.

Münekkit

Bir mühendisi, bir şairi, bir doktoru, hatta ismini bile ömrünüzde işitmediğiniz herhangi bir mesleğe mensup birini, hiç anlamadığınız bir işinden dolayı beğenir gibi olunuz. Derhal bütün faziletler sizindir. Hayırhâhsınız, zekisiniz, sevimlisiniz, terbiyelisiniz; ilminize, irfanınıza hiç diyecek yok! Ağzınızdan düşürüverdiğiniz küçük ve müraî bir medhe mukabil sırtınıza geçirilen mutantan altın hil'ati bir an için kaybetmemek ve yağmur altında bir çıplak gülünçlüğüne düşmemek istiyorsanız, sakın sözünüze en ufak bir kayd-ı ihtiyatînin gölgesini düşürmeyiniz.

Sinema

Boş vaktim oldukça sinemaya giderim. Yumuşak bir karanlığa gömülmüş, makinanın hışırtısını dinleyerek, cisminin değil, ruhumun bir çetin yol üzerinde mola verdiği hissederim. Karanlık, ölümün bir cüz'üdür. Onun için dinlendiricidir. Büyük dinlenme, bir zulmet denizine dalıp bir daha ışığa kavuşmamaktan başka nedir?

Sinemanın diğer bir fazileti de olgun yaşın, kafatası içinde, bir deste devedikeni gibi sert duran acıtıcı mantığı yerine, çocuk safdilliğini ve kolayca aldanış kabiliyetini ikame etmesidir. Rüya âlemi üzerine açılmış sihirli bir pencereyi andıran beyaz perdede koşuşan, dövüşen, düşen, kalkan şu ahmak eşhasın tatsız tuhafliklerinden veyahut kovboy cündîliklerinden veya harikulâde hırsızlık vak'alarından başka türlü tat almak kabil olur muydu? İnsan safvetiyle tagaddi eden sinema edebiyatı, henüz kıymetsiz muharririn işidir. Resmi beyaz perde üzerinde kımıldayan şu rimel ile kirpiğinin her teli bir ok gibi dikilmiş güzel kadının gözünden damla damla akan sahte gözyaşları, zevkini ve akl-i selîmini, şapka ve bastonuyla birlikte vestiyere bırakmayan adamı, teessürden değil, ancak can sıkıntısından ağlatabilir.

Sinema, böyle yormayan masum bir göz eğlencesi kaldıkça, yorgun başın munis bir ilticagâhıdır. Her zevkini kaybetmiş ruhu, çocukluk tazeliğine kavuşturan bu karanlıkta, basit musiki, tatlı bir ninni vazifesini görür. Ben, en güzel ve en dinlendirici uykularımı sinemanın pek yastıklar gibi başın arkasına yığılan yumuşak karanlıklarına medyunum.

Çingene

Dün bahar bayramı idi. Yani bayramların en tabiisi! Papatya, gelincik ve bülbül âlemi içinde, hayattan bir günün acılarını unutmak için, bütün şehir halkının şen bir kafile halinde döküldükleri yeşil istikametleri takip ederek Kâğıthane deresine indim. Bu mahzun ve karanlık vadide baharı görmek hayaliyle, tozlu ve dolaşık yollar üzerinde saatlerce taban tepmiş ve ter dökmüş olanların -her sene olduğu gibi- bu sene de kendi safvetlerine acı acı gülüm-sediklerinden şüphe etmiyorum.

Benim Kâğıthane'de aramaya gittiğim ne kuş ne de çiçek idi; sırf çingene görmek ve zurna dinlemek iştiyakiyla, şu sonu gelmez bir akşam alacalığının kederine müstağrak olan iki dağ arasına gittim. Çingene, insanın tabiata en yakın kalan güzel bir cinsidir. Zannedilir ki, bu tunç yüzlü ve fağfur dişli kır sâkinleri, beşeri şekle istihale etmiş birtakım neşeli yeşil ağaçlardır. Çingene, bizzat bahardır. Çocukluğumda gördüğüm baharlardan bugün hatırımda kalan hayal, yeşil, kırmızı, sarı şalvarlar giymiş, şarkı söyleyen ve el çırpan bir alay genç kız içinde, tahta zurnasını çalıp, bu musikinin vahşi kahkahaları andıran müşabih akisleriyle yeşil vadileri uzun uzun inleyen genç bir çingenedir.

Heyhat! Dün Kâğıthane deresine aks-i sadâya hâkim, yalnız bozuk fonograf sesleri idi.